

Polítiques de televisió, canvi tecnològic i proximitat a Catalunya

JOSEP ÀNGEL GUIMERA

Professor de comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona

JosepAngel.Guimera@uab.cat

Resum

La migració de la televisió local (TVL) catalana cap a la TDT ha anat més enllà d'un canvi tecnològic i ha comportat una transformació en profunditat d'un sector amb tres dècades d'història. Aquesta alteració es deu a com s'ha gestionat la implantació de la nova tecnologia de transmissió a l'àmbit local, ja que les polítiques públiques espanyoles i catalanes no han tingut en compte la realitat analògica preexistent, sinó que l'Administració pública ha aprofitat el canvi tecnològic per canviar d'arrel la manera com s'organitza la TVL i també el model d'emissora –anomenat de proximitat– que ha de prestar el servei. Aquest article exposa les característiques bàsiques d'aquest nou model d'organització i mostra com la seva aplicació ha canviat quantitativament i qualitativa la TVL catalana en data de maig de 2010.

Paraules clau

Polítiques de comunicació, TDT, televisió local, televisió de proximitat, Catalunya.

Abstract

The switch from Catalan local television to DTT has gone beyond a mere change in technology, involving the far-reaching transformation of a sector with three decades of history. This alteration is due to how the new broadcasting technology has been implemented in the local sphere, as Spanish and Catalan public policies have not taken the pre-existing analogue situation into account. Instead, the public administration has taken advantage of the change in technology to make fundamental changes in how local television is organised as well as in the broadcasting model (called the proximity model) that is to provide this service. This article explains the basic features of this new organisational model and shows how its application has quantitatively and qualitatively changed Catalan local television as of May 2010.

Key words

Communication policies, DTT, local television, proximity television, Catalonia.

Introducció

Les polítiques públiques que han gestionat la digitalització de la televisió a Catalunya i al conjunt de l'Estat han comportat una transformació en profunditat de la televisió local (TVL) catalana. De fet, la recerca universitària mostra clarament que el sector que sorgeix amb la digitalització té poc a veure amb la realitat analògica que el va precedir (Guimerà 2007; Corominas 2009).

La base d'aquest canvi es troba en la combinació de dos factors de natura molt diferent. El primer, el fet que la TVL catalana ha estat un mitjà fonamentalment hertzianà des del seu naixement: el pes del cable ha estat històricament molt baix i les noves formes de transmissió lligades a internet (plataformes d'IPTV, difusió per web) tenen una presència encara molt marginal la primera dècada del segle XXI (Guimerà *et al.* 2009). Això ha fet que la digitalització d'aquesta modalitat televisiva s'hagi fet de manera gairebé exclusiva a través de la televisió digital terrestre (TDT). I, el segon, el fet que les polítiques públiques no hagin tingut en compte, ni a Catalunya ni al con-

junt de l'Estat, la realitat analògica existent al territori. La implantació de la TDT-L porta aparellat el ple reconeixement legal de la TVL a l'Estat –que mai no havia estat plenament regulat– i introdueix un model televisiu que té poc a veure amb el que havia predominat fins llavors (Guimerà 2007; Corominas *et al.* 2007).

Per una banda, l'Administració central de l'Estat va decidir organitzar la TDT-L a partir d'una nova "unitat d'organització" denominada *demarcació* (Corominas *et al.* 2007; Corominas 2009). Les demarcacions estan formades per més d'un municipi i això trenca l'estreta relació que la TVL analògica havia mantingut amb el municipi, unitat bàsica d'organització fins a l'arribada de la TDT (Corominas 2009). Per l'altra, a Catalunya s'aprofita la transició digital i la regulació que porta aparellada per definir un model d'emissora –denominat de *proximitat*– que és només un dels diversos en funcionament la primera dècada del segle XXI. En conseqüència, la digitalització de la TVL no és, ni molt menys, un *simple* canvi tecnològic, sinó que implica la refundació del sector (Guimerà 2007).

Tots aquests canvis conceptuals s'han traduït en modifica-

cions en l'estructura del sector, algunes de molta profunditat. L'Administració central va limitar a 96 el màxim d'emissores de TDT-L a Catalunya, nombre sensiblement inferior a les 119 d'analògiques existents el 2004. Les exigències econòmiques del model d'emissora i la manca d'interès d'alguns prestadors han fet que una bona part dels concessionaris no hagin posat en marxa la televisió digital en el moment previst: el maig de 2010, un cop completada l'apagada analògica, emetien 51 dels 93 programes concedits el 2006. Així mateix, ja es pot parlar d'una crisi de la televisió pública local: de les 37 previstes, només n'hi ha 12 que emeten.

El resultat és un sector menys heterogeni i format per menys actors que la TVL analògica, caracteritzada fins als anys noranta per la convivència de TVL molt diferents entre si (Guimerà 2007). De fet, el model definit per les polítiques públiques va deixar amb escasses possibilitats de migració, ja en el mateix moment del concurs de concessions, algunes emissores privades analògiques. Les més voluntaristes i lligades a un municipi –amb la pionera RTV Cardedeu com a cas més significatiu– van decidir no participar en el procés d'assignacions perquè entenien que la TDT-L proposada no els permetia desenvolupar el seu model (Guimerà 2007).

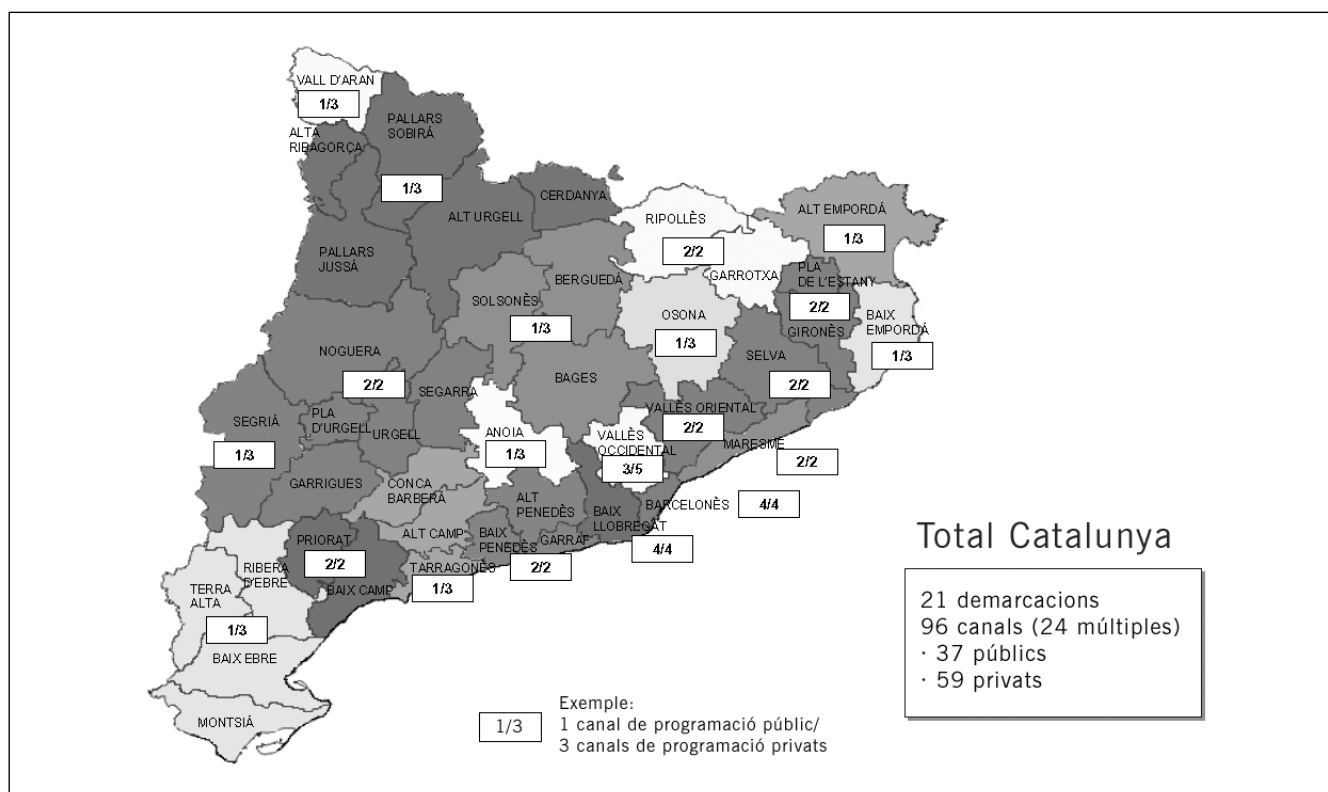
Aquest article té dos objectius. D'una banda, exposar els trets

bàsics de les polítiques de transició digital de la TVL desenvolupades a l'Estat espanyol i a Catalunya. I, de l'altra, mostrar com aquestes polítiques han transformat l'estructura del sector local català, tant des del punt de vista quantitatiu com dels models i dels tipus d'emissores existents. Per fer-ho, es basa en els resultats obtinguts per la recerca universitària catalana, que ha tingut en la migració digital de la televisió hertziana un dels seus objectes d'estudi preferents la primera dècada del segle XXI (OCL 2000, 2003, 2005 i 2007; Corominas *et al.* 2007; Corominas 2009; Guimerà 2007; Guimerà *et al.* 2009). Així mateix, també es basa en dades obtingudes en el treball de camp dut a terme per a l'estudi del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) *Diagnòstic de la TDT local a Catalunya* (2008-2009), a partir del qual es va publicar un informe (CAC 2009) que dibuixa l'estat de la TDT-L just en el moment de la transició amb una gran precisió.

Polítiques estatals de TDT i televisió local: cap a un canvi de model

A diferència de com es va gestionar la transició de la televisió autonòmica i estatal, el pas a la TDT de les emissores locals no

Imatge 1. Demarcacions i repartiment de programes públics i privats a Catalunya (2006)

Font: Direcció General de Mitjans i Serveis de Difusió Audiovisuals. "El Govern obre el procés de concessió de canals de televisió digital a les entitats municipals" [En línia] <<http://www20.gencat.cat/docs/Sala%20de%20Premsa/Documents/Arxius/6948.pdf>> [Consulta: juny de 2010]

es va fer tenint en compte la realitat analògica. Les emissores locals existents no van migrar automàticament, sinó que van haver de passar per un procés concessional basat en un model de nova planta i amb molt poc a veure amb la realitat analògica preexistent (Guimerà 2007), sobretot en els aspectes establerts des de l'Administració central de l'Estat: la definició de l'estructura bàsica del sector i la fixació d'obligacions i de limitacions en els continguts.

El Govern espanyol va fixar la base d'aquest nou model els anys 2004 i 2005, a través del Pla tècnic nacional de la televisió digital local (PTNTDL)¹ (Guimerà 2007). El pla va establir que la televisió local s'organitzava en demarcacions, una "unitat nova d'organització" creada de bell nou (Corominas 2009) i que es compon d'un àmbit de cobertura, un canal múltiple (o dos) i unes característiques demogràfiques concretes (Corominas *et al.* 2007; Corominas 2009). Tal com ho assenyala Corominas (2009: 16), les demarcacions són un fenomen nou i exclusiu de la TDT-L, ja que les formen conjunts de municipis que, "com a tals, no constitueixen una unitat administrativa o política reconeguda".

La planificació estatal va dividir Catalunya en 21 *demarcacions* (vegeu la imatge 1). Cap no està formada per un sol municipi (la més petita en té tres i la més gran 28) i el total de municipis inclosos és de 240² (Guimerà 2007) i en totes disposen d'un canal múltiple (MUX), encara que n'hi ha tres (Barcelona, Cornellà i Sabadell) que en tenen dos. D'acord amb això, a Catalunya hi ha 24 MUX i 96 programes, ja que cada MUX té capacitat per a 4 *programes* digitals (equivalents als antics *canals* analògics).

A més de fixar el nombre de televisions possibles i la seva cobertura territorial, el Govern central també va delimitar-ne la titularitat. L'Estat va reservar un programa de cada múltiple per a la televisió pública, encara que les comunitats autònomes en podrien reservar fins a dos, i la resta seran per a la gestió privada. En les demarcacions amb dos MUX, se'n va poder reservar un de sencer per als consistoris i l'altre per als privats (Guimerà 2007).

En el camp dels continguts, els anys 2002 i 2003 el Govern central va introduir modificacions en la Llei 41/1995, de 22 de desembre, de regulació de les televisions locals per ones terrestres (BOE núm. 309, de 27 de desembre de 1995)³ que obligaven els prestadors a emetre continguts originals relacionats amb l'àmbit territorial on s'ha obtingut la concessió durant un mínim de 4 hores al dia i de 32 a la setmana (Guimerà 2007). La llei també especifica que la "mera reemissió" de programes ja difosos o que estiguin difonent altres operadors no es pot comptabilitzar com a continguts originals.⁴

Aquestes obligacions s'afegeixen a les limitacions que la Llei 41/1995 ja incloïa a l'emissió en cadena, que estava prohibida. S'entén que emeten en cadena les TVL que ofereixen la mateixa programació en un temps igual o superior al 25%, encara que sigui en horaris diferents. A més, no es poden emetre més de 5 hores diàries i de 25 de setmanals de programació simultània, encara que sigui en horaris diferents. De tota

manera, la mateixa llei preveu que les comunitats autònomes puguin autoritzar emissions en cadena per raons de proximitat cultural, social o territorial.

La definició del model a Catalunya: televisió de proximitat

A partir de la base establerta pel Govern central, la Generalitat de Catalunya va definir el seu model de TDT-L el mateix 2005.

En primer lloc, el Govern va distribuir els 96 programes entre titularitat pública i privada, i va obrir els processos per atorgar les concessions. Va decidir reservar 37 programes per a la gestió directa per part dels municipis⁵ i 59 per a la gestió privada,⁶ després d'haver consultat els ajuntaments i veure que només n'hi havia quatre de tots els planificats que no volien gestionar televisions públiques (Guimerà 2007). Dels 37 públics, quatre corresponien a un sol ajuntament (Badalona, Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat i Reus), mentre que els altres 33 havien de ser gestionats per diferents agrupacions de municipis.

El fet que diversos ajuntaments hagin de compartir un programa de TDT-L és conseqüència d'haver adoptat la demarcació com a unitat d'organització i que no n'hi hagi cap d'unimunicipal. Així, la majoria d'ajuntaments han de compartir un programa si volen prestar el servei de TDT-L. Davant d'això, la Generalitat va decidir reservar més d'un programa per a la gestió pública en algunes demarcacions per facilitar els acords entre els més de 200 consistoris implicats (Guimerà 2007; Corominas 2009).

En el moment de fixar els criteris que havien de regir tots dos processos concessionals, el Govern català va definir de manera explícita el model de televisió que volia per a Catalunya, i que es va anomenar *televisió de proximitat*. Tant la documentació que regulava l'atorgament de concessions als prestadors públics com la referent als privats definia la "televisió digital terrestre de caràcter local i de proximitat" com un mitjà vinculat al territori amb infraestructures i capacitat de producció en la seva demarcació, que promou mecanismes d'accés i de participació de la ciutadania, dóna impuls i col·labora amb la indústria audiovisual local i dedica la major part del temps d'emissió a continguts relacionats amb l'àmbit de cobertura. Posteriorment, la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (DOGC núm. 4543, de 3 de gener de 2006) ratifica aquest model.

Les televisions públiques es defineixen explícitament d'aquesta manera i, per tant, els concessionaris han d'aplicar aquest model sense excepció ni matisos. En el cas de les privades, el plec de clàusules del concurs marca clarament que aquest és el model volgut: dels 1.000 punts que es podien obtenir en el concurs, 200 s'aconseguien si es demostrava que s'emetia des d'abans de 1995, que hi havia tradició de programació de proximitat i voluntat de continuar fent-ne (Guimerà 2007: 137). Cap altra partida no donava tants punts, el 20% del total.

A més, el plec de clàusules converteix en hores de producció pròpia el mínim de 4 hores diàries i de 32 de setmanals d'emissió de programes originals arrelats al territori que fixa la llei estatal. Tot i que permet que un màxim del 25% del temps d'emissió pugui ser emès en cadena i que es pugui emetre un 25% de continguts coproduït entre televisions (ho anomena *sindicació*), el plec afirma que aquests continguts s'han d'emetre sense perjudici de les hores mínimes apuntades. Així mateix, es valora especialment que es vagi més enllà d'allò exigint per la llei (més del 50% de la programació en català, més de 4 hores diàries i de 32 de setmanals d'emissió). Finalment, el concurs premia aquells que instal·lin infraestructures de producció a la demarcació on obtinguin concessió i la contractació de professionals a partir d'un mínim de cinc.

El model definit des del Govern català no és neutre i, de fet, persegueix dos objectius molt concrets. D'un banda, facilitar la transició cap a la TDT-L d'allò que s'havia denominat televisions històriques, caracteritzades perquè feia molts anys que estaven en funcionament (algunes, més de 25 anys), estar arrelades al territori i comptar amb una forta presència de continguts locals en les seves graelles. De l'altra, impedir la penetració de xarxes estatals de TVL, com les promogudes per Prisa (Localia), Vocento (Punto TV) o COPE (Popular TV). Durant el procés de definició del model català, tant el Govern com els operadors històrics volen evitar el desembarcament de grans grups de comunicació per por que malmetin la tradició de proximitat que es considera pròpia de Catalunya. Des d'aquest punt de vista, els continguts locals es converteixen en una barrera de contenció d'empreses gens o molt poc arrelades a l'espai local (Guimerà 2007; OCL 2007).

Així, la proposta catalana recollia, dins del que ho permetia la normativa estatal, les peticions del sector autòcton, preocupat perquè les condicions del concurs no deixessin fora de la TDT els operadors *històrics* arrelats al territori. Des d'aquest punt de vista, el model es pot considerar fruit del consens entre els representants de les televisions històriques amb tradició de proximitat i el Govern català (Guimerà 2007). Per tant, tot i que el model definit per l'Estat espanyol era molt poc respectuós amb la realitat analògica preexistent, des de Catalunya es

va fer un esforç per limitar-ne el possible impacte sobre el sector, si més no el privat.

L'estructura del sector: cap a una refundació de la televisió local catalana

L'aplicació del model definit per les polítiques públiques ha provocat una transformació en profunditat del sector. De fet, malgrat comptar amb el suport d'una part de les televisions locals, porta inclosos una sèrie d'elements que el converteixen en un model excloent que no dóna les mateixes opcions a totes les televisions analògiques.

En primer lloc, perquè els 96 programes previstos per a Catalunya no permeten la continuïtat de les 119 emissores que emetien al Principat el 2004, un any abans de la convocatòria del concurs (vegeu la taula 1). En segon lloc, perquè el model no permet l'existència de televisions amb cobertura en un sol municipi –majoritàries a l'era analògica–, ja que totes les demarcacions estan formades per més d'un municipi. En tercer lloc, perquè la TDT-L no preveu l'existència de televisions *amateurs*, un fenomen àmpliament present a Catalunya des de principis dels anys vuitanta (Guimerà 2007), ja que totes les concessionàries han de tenir un mínim de cinc treballadors.

Aquestes condicions prèvies fan que la reestructuració de la televisió local comenci fins i tot abans de la resolució dels processos concessionals. Així, de les 66 TVL privades per ones hertzianes que emetien el 2004, 19 no es presenten al concurs. D'entre les absències, hi havia casos com la pionera RTV Cardedeu, que va decidir no concursar per entendre que la TDT-L desvirtuava el model local i de perfil comunitari que defensa (Avui, 19 de gener de 2006, pàg. 56). D'entre les televisions històriques, n'hi va haver set més que no van demanar concessions per raons similars o per d'altres de relacionades amb els costos del model dissenyat (Guimerà 2007: 140-141).

La reordenació del sector privat es va acabar de produir amb la resolució del concurs, ja que 12 de les emissores analògiques que es van presentar no van obtenir concessió. Sumades a les 19 que no hi van participar, fan un total de 31 emisso-

Taula 1. Demarcacions de TDT i emissores de TVL a Catalunya (2004-2005)

Demarcació	Demarcacions TDT (2005)	Múltiplexs	Programes	TVL hertzianes amb emissions (2004)
Barcelona	9	12 ^A	48	76
Girona	5	5	20	17
Lleida	4	4	16	5
Tarragona	3	3	12	21
Total	21	24	96	119

A Les demarcacions de Barcelona, Sabadell i Cornellà de Llobregat compten amb dos múltiplexs cadascuna.

Font: Elaboració pròpia a partir dels Reials decrets 439/2004 i 2268/2004, i dades de l'OCL (2005).

res. És a dir, gairebé la meitat de les 66 TVL existents a Catalunya el 2004 (OCL 2005) no van aconseguir fer el salt a la TDT-L. En canvi, van aparèixer 10 noves televisions. El sector sorgit del concurs estava format per 56 concessionaris, ja que el CAC (òrgan encarregat de resoldre el concurs) va declarar desert un programa en tres demarcacions (Balaguer, Blanes i Vielha) (Guimerà 2007).

La reestructuració no es restringeix a l'àmbit privat. El canvi de model té els seus principals efectes transformadors en els mitjans públics. L'any 2004, emetien a Catalunya 53 televisions públiques per ones hertzianes, de les quals solament una estava gestionada per una agrupació de municipis i les altres 52 corresponien a un sol ajuntament (OCL 2005). En canvi, l'organització de la TDT-L en demarcacions ha forçat molts ajuntaments a acordar la gestió conjunta d'un programa.

D'aquesta manera, doncs, es passa d'un sector públic format per més de cinquanta emissores municipals a un altre de format per 37, de les quals 33 són de gestió i de cobertura supramunicipal. En conseqüència, el pas a la TDT comporta una davallada del pes de la televisió pública, ja que aquestes 37 emissores representen el 38,54% del total. Per tant, la TDT accentua la pèrdua de pes de les públiques que ja s'havia donat la primera dècada del segle XXI, quan va passar del 51% de l'any 2000 a poc més del 40% el 2004 (Guimerà 2007; Guimerà *et al.* 2009).

Malgrat la forta reordenació que ha provocat la TDT, alguns dels prestadors que no han passat a la TDT per la via prevista legalment han fet el salt a les emissions digitals sense reconeixement legal. Televisions privades històriques com RTV Cardedeu⁷ o TV Vilassar (<<http://www.catvilassar.com>>) han començat a emetre en digital emprant espai radioelèctric no ocupat i intentant mantenir viu el seu model sense ànim de lucre. A la darrerria de 2009, el Govern de la Generalitat va presentar un esborrany de decret amb el qual pretenia regular aquest sector i donar-hi una sortida jurídica, que permetés el funcionament de televisions sense ànim de lucre i fortament vinculades al seu municipi.⁸

Una nova transformació: els problemes per aplicar el model (2010)

Tan aviat com es van resoldre els processos concessionals de la TDT pública i privada es van començar a sentir veus –tant des del Govern com des del sector– que dubtaven que s'arribessin a posar en marxa les 37 televisions públiques i les 56 previstes segons la resolució del concurs, ja que es considerava un sector insostenible (Guimerà 2007: 144-145).

El maig de 2010, poc després de l'apagada analògica de l'abril, aquests temors es van confirmar: solament emetien 51 dels 93 programes previstos, un 54,8% del total. D'aquests, 39 són privats i 12 públics.⁹ En percentatges, s'han posat en marxa el 69,6% dels 56 programes privats i un 32,4% dels 37 públics previstos per la Generalitat (vegeu la taula 2).

Dels 17 prestadors privats que no emeten, sis són empreses que han abandonat el negoci i han retornat les concessions. Es tracta de Collserola Audiovisual (Grupo Prisa / Localia TV, amb tres programes); Avista Televisió de Barcelona (Vocento / urBe TV, amb un), Uniprex Televisió Digital Terrestre Catalana (Planeta, un programa) i Diari de Girona (un programa). Totes tenien en comú un model de negoci basat en l'emissió en cadena (CAC 2009). Dels restants, un ha anunciat que deixa el negoci televisiu (TV Mataró).

Pel que fa als 25 públics, 24 corresponen a agrupacions de municipis, mentre que solament 1 és d'un ajuntament sol –Reus, que té previst engegar-lo la tardor de 2010. Només tres consorcis més semblen estar en condicions de posar-se en marxa a mitjà termini. Tal com ho assenyala el CAC (2009), els consorcis són un dels grans problemes de la implantació de la TDT-L catalana, ja que per ells sols representen més de la meitat dels programes que no s'han posat en marxa. En aquest sentit, l'òrgan regulador de Catalunya ja parlava la tardor de 2009 d'una "crisi de la televisió pública", una valoració que s'ha de ratificar la primavera de 2010.

Les raons que expliquen el baix índex de posada en marxa de programes són moltes i molt diferents. L'informe del CAC (2009) *Diagnòstic de la televisió digital terrestre a Catalunya (setembre - octubre 2009)* apuntava que les més significatives estan relacionades amb el model de TDT-L definit per les polítiques públiques. Així, la situació el maig de 2010 apunta que la majoria de les demarcacions són incapaces de suportar els quatre (o vuit) programes assignats (vegeu la taula 2). Les dimensions demogràfiques i del mercat publicitari apareixen com les principals explicacions (CAC 2009). Tot això, sense tenir en compte que, en algunes demarcacions (Tarragona, Reus, Barcelona, Sabadell, Balaguer i Girona), l'oferta real és superior a la prevista, atès que hi penetren emissions de zones veïnes.

De tota manera, el cost del transport del senyal apareix com un motiu clau, ja que en algunes demarcacions els preus pugen ostensiblement respecte de la transmissió analògica (CAC 2009). La manca real de competència (amb Abertis com a operador gairebé únic) no ha facilitat les negociacions ni les baixades de preus. A més, el fet que algunes de les demarcacions menys poblades siguin orogràficament molt complexes ha provocat que els costos de transport siguin encara més cars per la complexitat de la xarxa necessària. En aquest punt, la natura col·legial de la TDT actua com un agreujant, ja que el cost és gairebé el mateix independentment que emetin un o quatre programes, de manera que la desaparició de la competència pot disparar el preu i fer insostenible una demarcació (CAC 2009).

Finalment, el model de proximitat fa que els costos de producció de les televisions tant públiques com privades siguin força elevats. Sobretot, quan es té en compte que molts prestadors privats es van comprometre en el concurs a fer més programació original de les 32 hores setmanals mínimes marcades per la llei. Segons el CAC (2009: 74), els prestadors privats es van comprometre, de mitjana, a 75,3 hores setmanals

Taula 2. Programes de TDT-L encesos a Catalunya (maig de 2010)

Demarcació	Previstos	Públics previstos	Públics encesos	Privats previstos	Privats encesos	Total encesos
Balaguer*	4	2	0	2	1	1
Barcelona**	8	4	3	4*	2	5
Blanes*	4	2	0	2	1	1
Cornellà**	8	4	0	4*	2	2
Figueres	4	1	0	3	2	2
Girona	4	2	0	2	2	2
Granollers**	4	2	2	2*	1	3
Igualada	4	1	1	3	2	3
Lleida	4	1	0	3	2	2
Manresa	4	1	0	3	3	3
Mataró	4	2	2	2	2	4
Olot	4	2	0	2	2	2
Palafugell**	4	1	0	3*	1	1
Reus	4	2	0	2	1	1
Sabadell	8	3	1	5	4	5
Seu d'Urgell	4	1	0	3	1	1
Tarragona	4	1	1	3	3	4
Tortosa	4	1	0	3	3	3
Vic	4	1	0	3	3	3
Vielha*	4	1	0	3	0	0
Vilanova	4	2	2	2	1	3
Total	96	37	12	59	39	51

* En aquestes tres demarcacions es va declarar desert un dels programes privats.

** Demarcacions on s'han tornat concessions de prestadors privats.

Font: Elaboració pròpia.

de programació original, més del doble del mínim legal. Això els ha col·locat en la situació d'haver d'oferir un servei que molts han reconegut que no estan en condicions de prestar (CAC 2009).

De fet, el CAC va aprovar l'any 2007 un document¹⁰ que permet computar parcialment com a programació original la producció pròpia reemesa més d'un cop, i també comptar com a programació els programes obtinguts de xarxes de sindicació –és a dir, produïts amb la participació de diverses televisions. D'aquesta manera, el Consell donava resposta a una sol·licitud formal del sector privat, que demanava una interpretació flexible de la llei que fes econòmicament sostenible el model (Guimerà 2007). Tot i això, al llarg del 2008 i del 2009 els prestadors encara es queixaven de les exigències de producció (CAC 2009).

Cal tenir molt present, però, que no totes les causes rau en les polítiques públiques: molts dels prestadors que no emeten –tant privats com sobretot públics– tenen problemes interns (CAC 2009). En els consorcis que no avancen, n'hi ha que han decidit no prestar tot el servei; d'altres que no es posen d'acord

en aspectes bàsics, o entitats que tenen problemes econòmics. Dels privats, la majoria corresponen a prestadors que ja tenien problemes productius o financers en l'era analògica, o que van guanyar concessions en demarcacions on no eren presents i han de començar des de zero. Això, sumat als compromisos de producció apuntats, ha situat molts prestadors en situacions delicades, ja que han d'arrancar sabent que difícilment podran complir amb les obligacions legals.

En aquest context, cal tenir present que el CAC (2009) caracteritza el sector local privat com una indústria d'economia molt precària i de baixa liquiditat. En aquest context, la crisi econòmica ha actuat com a agreujant. Malgrat això, el mateix estudi del Consell posa de manifest que hi ha prestadors privats que estan afrontant amb millors condicions el pas a la TDT. Es tracta, en la seva majoria, d'emissores històriques que havien fet televisió de proximitat en l'era analògica i que, amb la digitalització, continuen en aquest model (CAC 2009). És a dir, que estan en millors condicions competitives els qui encaixen amb el model definit per les polítiques catalanes l'any 2005.

Conclusions

Les polítiques públiques aplicades pels governs espanyol i català han fet que la implantació de la TDT hagi transformat en profunditat el sector de la televisió local de Catalunya. En el cas d'aquesta modalitat televisiva, la digitalització de les emissions hertzianes no s'ha limitat a un canvi tecnològic, sinó que s'ha aprofitat la migració digital per implantar un nou model d'organització del mercat i nous models d'emissora. Així, el sistema resultant després de l'apagada analògica d'abril de 2010 té molt poc a veure amb el seu precedent analògic.

D'una banda, perquè es passa de les 119 emissores analògiques en funcionament l'any 2004 a les 51 de digitals que hi ha en marxa el maig de 2010, poques setmanes després de l'apagada. De l'altra, perquè les emissores de perfil *amateur* –siguin municipals o privades– desapareixen de l'escenari digital, quan han estat un fenomen amb un gran pes específic des dels anys vuitanta fins a ben entrada la primera dècada del segle XXI. En tercer lloc, perquè la televisió gestionada per un ajuntament s'ha reduït a quatre emissores i ha emergit un nou model d'emissora de gestió supramunicipal gairebé inèdit en els 30 anys d'història de TVL a Catalunya. Finalment, perquè la televisió de titularitat pública ha passat de ser hegemònica al principi del 2000 a esdevenir poc més del 20% del sector existent el maig de 2010.

El nou model apareix de la mà de les polítiques aplicades pels executius central i català en el moment de gestionar la migració. El Govern de Madrid va decidir ordenar la TVL digital a partir d'una nova unitat d'organització anomenada *demarcació*, sempre supramunicipal i, en alguns casos, supracomarcal. Així mateix, va definir el nombre de prestadors que podien operar en cada demarcació, que eren un mínim de quatre i un màxim de vuit, dels quals com a molt la meitat podien ser públics. En tercer lloc, la desaparició de la majoria de les televisions municipals es deu a l'organització en demarcacions i la necessitat de molts ajuntaments de compartir un programa si volen prestar el servei. Així mateix, el fet que els prestadors privats hagin hagut de passar un concurs en comptes de migrar automàticament (com ho va permetre el Govern central en el cas de la televisió estatal) va fer que molts no es presentessin al concurs o que el perdessin i, per tant, no poguessin continuar emetent.

Les polítiques catalanes, a partir de la base fixada des de l'Administració central, van acabar de delimitar un model que abocava el sector a una transformació segura. El model d'emissora que es dissenya per al sector privat (d'alta capacitat de producció, professionalitzada i abocada a l'ànim de lucre) no deixa lloc a les concepcions *amateurs* i de tall popular que encara existien al món analògic, com ara les pioneres RTV Cardedeu o TV Vilassar.

Alhora, l'aposta per una televisió de proximitat va fer que moltes televisions de cobertura local analògiques no es presentessin al concurs o no el guanyessin perquè la seva proposta no encaixava amb el model volgut per la Generalitat per a

Catalunya. De fet, les conseqüències d'haver apostat per aquest model encara perduren un cop implantada la TDT. Vist amb perspectiva, i tenint en compte els objectius que tenia el Govern català quan va convocar el concurs de la TDT-L privada, no és casualitat que siguin els prestadors que apostaven per un model en cadena els qui hagin estat dels primers en retornar les concessions.

Al seu torn, els prestadors que tenen més problemes per fer el salt a la TDT i mantenir-s'hi són els qui aposten per un model on la proximitat té un pes relatiu més baix. En canvi, aquells que afronten en, relativament, millors condicions el pas a la TDT són els qui aposten pels continguts locals, especialment els qui fa més anys que funcionen. Malgrat tot, el model s'ha revelat difícil d'aplicar fins i tot entre els qui ja aposten per una televisió arrelada al territori. És en aquest sentit que s'ha d'entendre que el CAC fes una interpretació flexible de les obligacions sobre programació original previstes a la normativa catalana per facilitar-ne la viabilitat econòmica.

Sembla clar que, des de bon principi, el model imposat per la TDT, sobretot en els elements definits pels governs centrals, no dóna igualtat d'oportunitats a tots els operadors: n'hi ha que no es van poder presentar i n'hi ha que no poden mantenir el model que feien tot i obtenir una concessió. En aquest sentit, la implantació de la TDT ha comportat una homogeneïtzació de la TVL, que fins ben entrats els primers anys del segle XXI es caracteritzava per l'alta heterogeneïtat de models –*amateurs*, professionals, de cobertura local, amb emissions supracomarcal, gestionats per entitats culturals o per empreses de totes les mides i abastos.

Malgrat tot, els intents d'alguns prestadors històrics i del Govern català per donar una sortida legal a les emissions de televisions sense ànim de lucre poden acabar introduint nous canvis en un sector abocat, històricament, a la transformació permanent.

Notes

- 1 El PTNTDL es va definir en primera instància a través del Reial decret 439/2004, de 12 de març, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de televisió digital local (BOE núm. 85, de 4 d'abril de 2004). Es va modificar a través del Reial decret 439/2004, pel qual s'aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital local (PTN) (BOE núm. 292, de 4 de desembre de 2004). Finalment, la Llei 10/2005, de 14 de juny, de mesures urgents per a l'impuls de la televisió digital terrestre, de la liberalització de la televisió per cable i de foment del pluralisme (BOE núm. 142, de 15 de juny de 2005) el tornava a modificar.
- 2 Tal com ho ha posat en relleu la recerca universitària catalana, tot i ser un element clau del model, el concepte de demarcació no apareix clarament definit en els documents que regulen la TDT-L. De fet, és la recerca mateixa la que el caracteritza a partir de l'anàlisi documental (Corominas *et al.* 2007; Corominas 2009). En el cas de Catalunya, a més, el Govern català ha definit les *demarcacions* com a conjunts de comarques (vegeu la imatge 1), mentre que legalment estan formades només per aquells municipis que apareixen esmentats al PTN. Així doncs, segons la normativa vigent, les demarcacions catalanes estan formades per 240 municipis catalans i no pels 946 que té el país, tal com ho suggereixen els mapes del Govern (Corominas 2009).
- 3 La Llei 41/1995 és la norma bàsica a partir de la qual es regula i es gestiona la digitalització de la TVL. Tot i que va ser aprovada el 1995, no va entrar en vigor fins l'any 2004, quan el Govern central va aprovar el Pla tècnic nacional necessari per poder convocar els concursos.
- 4 Cal tenir present que la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual (BOE núm. 79, d'1 d'abril de 2010) ha derogat les disposicions legals que recullen aquestes obligacions. Així doncs, aquests elements van ser clau en la definició del model de TDT-L, però el juny de 2010 no són vigents.
- 5 Font: Resolució PRE/2804/2005, de 27 de setembre, per la qual es dóna publicitat a l'Acord del Govern, de 20 de setembre de 2005, pel qual s'estableix el procediment de concessió de programes de televisió digital local als municipis de Catalunya inclosos a les demarcacions que estableix el Pla tècnic nacional vigent de la televisió digital local i el seu règim jurídic (DOGC núm. 4482, de 4 d'octubre de 2005).
- 6 Font: Anunci de licitació del concurs públic per a l'adjudicació de diferents concessions del servei públic de televisió digital local (DOGC núm. 4509, de 14 de novembre de 2005).
- 7 Font: *Ara Vallès*. Entrevista a Carolina Blasco: "Les úniques televisions locals que sobreviuran són les que es dediquen al seu municipi". [En línia] <<http://www.aravalles.cat/entrevista/17217/les-uniques-teles-locales-que-sobreviuran-son-les-que-es-dediquen-al-seu-municipi>> [Consulta: 20 de juny de 2010]
- 8 Generalitat de Catalunya. "El Govern aprovarà la primavera de 2010 un decret per donar cobertura legal a les emissores comunitàries i sense ànim de lucre". [En línia] <<http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament/menuitem.4f810f50a62de38a5a2a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=a73e20d66949b010VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=a73e20d66949b010VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&contentid=f488aee5d8875210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>> [Consulta: 20 de juny de 2010]
- 9 A les demarcacions de Reus i Figueres hi ha dos prestadors municipals (TV L'Escala i TV Cambrils) que estan ocupant el programa assignat a un consorci. Aquesta situació s'ha de regularitzar, ja que els concessionaris del servei –els consorcis– són els únics que el poden prestar (CAC 2009).
- 10 CAC. *Criteris d'interpretació de les obligacions que integren el règim dels prestadors del servei de televisió digital terrestre d'àmbit local en matèria de programació original, producció pròpia, emissió en cadena i sindicació de continguts* [En línia]. Barcelona: CAC, 2008. <http://www.cac.cat/pfw_files/cma/actuacions/Normativa/Ac_34-2008_Criteris_interpretaci_programaci_TDT.doc> [Consulta: juny de 2010]

Referències

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (CAC). *Diagnòstic de la TDT local a Catalunya (2008-2009)* [En línia]. Barcelona: CAC, 2009.

<http://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/estudis_recerca/Diagnostic_TDTLCat_231009.pdf>

COROMINAS, M. *Televisió local a Catalunya*. Barcelona: IEC, 2009.

COROMINAS, M.; BONET, M.; FERNÁNDEZ ALONSO, I.; GUIMERÀ I ORTS, J. À.; SANMARTÍN, J.; BLASCO GIL, J. J. "Televisión digital terrestre local (TDT-L) en España: los concesionarios privados" [En línia]. A: *Zer*. Núm. 22. Bilbao: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, maig de 2007. p. 69-95.

<http://www.ehu.es/zer/zer22/zer22_corominas.htm>

[Consulta: juny de 2010]

GUIMERÀ I ORTS, J. À. *La televisió local a Catalunya (1976-2006): gestació, naixement i transformacions* [En línia]. Barcelona: CAC, 2007.

<http://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/estudis_recerca/Primer_XIX_Premis_CAC_Guimera.pdf>

[Consulta: juny de 2010]

GUIMERÀ I ORTS, J. À.; BONET, M.; DOMINGO, D.; RABADAN, J. V.; ALBORCH, F. *La comunicació local a Catalunya. Informe 2008* [En línia]. Bellaterra: Institut de la Comunicació (InCom) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), 2009.

<http://www.portalcomunicacion.com/ocl/down/infome_comloc_2008.pdf> [Consulta: juny de 2010]

OCL (OBSERVATORI DE LA COMUNICACIÓ LOCAL). "La comunicació local". A: COROMINAS, M.; DE MORAGAS, M. (ed.) *Informe de la comunicació a Catalunya 2000*. Bellaterra: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), 2000. p. 213-242.

OCL. "La comunicació local". A: COROMINAS, M.; DE MORAGAS, M. (ed.) *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*. Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de la Universitat Jaume I, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de València. Servei de Publicacions, 2003. p. 213-230.

OCL. "La comunicació local". A: COROMINAS, M.; DE MORAGAS, M.; GUIMERÀ, J. À. (ed.) *Informe de la comunicació a Catalunya 2003-2004*. Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de la Universitat Jaume I, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de València. Servei de Publicacions, 2005. p. 211-230.

OCL. "La comunicació local". A: DE MORAGAS, M.; FERNÁNDEZ ALONSO, I.; BLASCO GIL, J. J.; GUIMERÀ I ORTS, J. À.; CORBELLA CORDOMÍ, J. M.; CIVIL I SERRA, M.; GIBERT I FORTUNY, O. (ed.) *Informe de la comunicació a Catalunya 2005-2006*. Bellaterra, Castelló de la Plana, Barcelona, València: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Publicacions de la Universitat Jaume I, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de València. Servei de Publicacions, 2007. p. 193-215.